

ТУРМУШ МАДАНИЯТИНИ ЮКСАЛТИРИШ, ЎТМИШ САРКИ ЛАРИНИ ТУГАТИШ — МЕХНАТКАШЛАРНИ КОМУНИСТИК РУҲДА ТАРБИЯЛАШНИНГ МУҲИМ ШАРТИ

(Боши биринчи бетда)

Ўзбекистон ССР Госплани зиммасига 1966—1970 йилларда республиканинг халқ хўжалигини ривожлантириш планига даволат муассасаларини қуриш учун зарур капитал маблағлар ажратилиши кўзда тутиш ва уларни саноат корхоналарида, шунингдек янги суғориладиган ерларда ташкил қилинаётган совхозларда комплекс равишда қуришга алоҳида эътибор бериш вазифаси юклатилган. 1970 йилга бориб, насалхоналарда ўринарлар сонини тахминан 110 мингга етказиш.

Ўзбекистон ССР Насаб соҳалари совети, министрликлар ва идоралар зиммасига саноат корхоналари, қурилиш ташкилотлари, совхозлар ва колхозларнинг маблағларини жалб қилиш ҳисобига янги санаторийлар ва дам олинди уйлари қуриш ва мавжуд санаторий ва дам олинди уйлари кенгайтириш учун зарур тадбирлар қилиш вазифаси топширилган, токи 1970 йилга бориб улардаги ўринарларнинг сон тахминан 4 марта кўпайсин.

13. Партия комитетлари, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Совети, область иқтисодиёт комитетлари, Коммунал хўжалик министрлиги, «Ўзгеликт» «Ўзбекиршах» правленчеси зиммасига маънавий хизмат кўрсатиш ишларига эътиборни кучайтириш, аҳолига маънавий хизмат кўрсатишдаги ҳақиқатли тугатиш вазифаси юклатилган. Маънавий хизмат корхоналарининг тармоғини кенгайтириш ва уларнинг ишларини яхшилаш тадбирлари қилиниши, токи 1970 йилга бориб, маънавий хизматнинг ҳажми камида 3—4 марта, қишлоқда эса 4—5 марта кўпайтирилиши, Аҳолига маънавий хизмат кўрсатишдаги янги хизмат кўрсатишнинг формалари ва хизмат кенгайтирилиши бажариладиган ишларнинг сифати катъий яхшиланиши.

Маънавий хизматнинг қандай уюштирилганлиги устида доимий контроль ўрнатилиши, янги шу соҳада меҳнатқашлар депутатлари Советлари доимий комиссияларининг ва партия-давлат контроли постларининг, шунингдек насаб соҳ

ҳамда комсомол ташкилотларининг фаолияти кучайтирилиши. 14. Пленум совет савдосини ривожлантиришга катта аҳамият бериб, партия органлари, Ўзбекистон ССР Савдо министрлиги, «Ўзбекиршах» правленчеси зиммасига савдо маданиятини ошириш, харидорларга хизмат кўрсатишнинг янги прогрессив формаларини жорий этиш тўғрисида доимо ҳамқўриш қилиш вазифасини юклайди. Савдо ва умумий оқватлаш корхоналарининг ишлари уелкусиз таркиблиштирилиб борилиши ва уларнинг тармоғи кенгайтирилиши, 1970 йилга бориб, чакана савдо тармоғи ҳозирги даражага нисбатан камида учдан биригача, умумий оқватлаш корхоналарининг ишлари эса ярим қисса, кўпайтирилиши, Китоб савдоси, айниқса қишлоқларда яхшиланиши.

Ўзбекистон ССР Госплани ва Савдо министрлиги зиммасига давлат лимитига мувофиқ ажратилган маблағларни ҳолодильниклар, улгурчи савдо базалари, йирик универсал магазинлар ва умумий оқватлаш корхоналари тармоғини ривожлантириш учун капитал қуришига сарф қилиш вазифаси юклатилган. Савдо ташкилотларининг кенг истеъмол товарлари билан, даставвал Урта Осиё халқ хўжалиги кенгаши корхоналарида бу товарларни ишлаб чиқаришни кўпайтириш ҳисобига таъминлаш юзасидан шохлини қоралар қўрилиши. Мебеллар, уй-рўзгор буюмлари ишлаб чиқаришни кўпайтиришга ва уларни аҳоли турмушига кенг жорий қилишга алоҳида эътибор берилсин.

15. Пленум партия комитетлари зиммасига меҳнатқашлар депутатлари Советлари, жамоат ташкилотлари, суд, прокуратура ва жамоат тартибин сақлаш органларининг ишларидан доимо хабардор бўлиб туриш, меҳнатқашлар турмушини коммунистик асосда қайта қуришда уларнинг масъулиятини ошириш, уларнинг фаолиятидаги сансалорлик ва бюрократизмни қатъий бартараф қилиш вазифасини юклайди. Совет, хўжалик органлари ва жамоат ташкилотлари раҳбарларининг маънавий-маънавий хизмат кўрсатиш масала-

лари бўйича меҳнатқашлар олдида ҳисоб бериб туришлари, уларнинг жойларда ашбо турган аҳоли билан қўриқдан алоқа қилиб туришлари доимий практика қилиниши.

Партия ташкилотлари ўтмиш сарқитларига қарши курашда жамоатчиликнинг ролини оширишлари керак. Кишиларни тарбиялашда меҳнат коллективларининг таъсири кучайтирилиши, маҳалла комитетлари, хотин-қизлар Советлари, колхозларда бригада кенгашиларнинг ишлари меҳнатга муносибат ва турмушдаги ўтмиш сарқитларини бартараф қилишга қаратилган, ҳар бир коллективда, аҳоли яшайдиган ҳар бир пунктда коммунистик жамиятда яшаш қондаларини бузувчиларга қарши мурося қилиб бўлмайдиган ваъдат вужудга келтириш керак.

16. Пленум партия комитетларидан бошлангич партия ташкилотларига раҳбарликни қулайтиришни, турмуш маданиятини юксак даражада бўлиши учун ва кишиларнинг онги ҳамда худдидаги ўтмиш сарқитларини бартараф қилиш учун курашда бошлангич партия ташкилотларининг роли ва масъулиятини оширишни талаб қилади.

17. Пленум партия комитетларининг партия ва совет кадрларини, жамоат ташкилотлари, идеология муассасалари ва коммунал-маънавий корхоналарининг ходимларини таянғиш жой-жойига қўйиш ва тарбиялаш соҳасидаги ишларни кўриб қолган аҳолига алоҳида эътибор бериш зарурлигини таъкидлайди.

Театрлар ва кино-театрлар, маданият саройлари ва клубларга, кутубхоналар ва парклар, музейлар ва стадионлар, савдо, умумий оқватлаш ва аҳолига маънавий хизмат кўрсатиш корхоналарига сениб жиҳатдан етук ва махсус маълумат алуғчилар, йилгор совет маданиятин омма орасига чиқариладиган хизмат ва унинг ошанини пропагандачилари бўлиб қураш олиб боришга қодир кишилар раҳбар бўлиб ишлаши учун барча қоралар қўрилиши.

Кадрлар партия ва халқнинг манфаатларига бениҳоя

садоқат билан хизмат қилиш руҳида, ҳақдорлик, камтарлик ва камчиликларга нисбатан муросялилик руҳида тарбиялансин. Барча ходимларга ташкилотчилик ишлари идеология иши билан моҳирона қўшиб олиб бориш маҳорати кўт билан ўргатилсин.

Пленум партия комитетларига барча муассаса ва ташкилотларнинг раҳбарларига меҳнатқашларга маънавий хизмат кўрсатиш учун талабчанлиқни оширишни, аҳолининг тобора ўсиб бораётган маданияти ва маънавий аҳтиёбларини қондаларига беваролик билан қаровчи ходимларга қаттиқ қоралар қўрилиши таъкид қилади.

18. Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг пленуми турмушнинг юксак маданияти меҳнатқашларни коммунистик руҳда тарбиялаш ишда гоят катта аҳамиятга эга эканлигини ҳисобга олиб, область, шаҳар, район партия комитетларига, ишлаб чиқариш бошқармаларининг партия комитетларига ва тегишли министрликларга, давлат комитетлари ва идораларга турмуш маданиятини ошириш ва уни коммунистик асосларда қайта қуриш билан боғлиқ бўлган ҳамма устасларнинг ишлари яхшилашга қаратилган тадбирларини бир ой муддат ичида ишлаб чиқишни тоштиради.

Аҳолининг турмуш маданиятини ошириш ва кишиларнинг онги ва худдидаги ўтмиш сарқитларига қарши курашнинг қулайтириш масаласини партия комитетларининг пленумларида ва бошлангич партия ташкилотларининг йиғинлиқларида муҳокама қилиш таъсия этилиши.

Ўзбекистон Коммунистик Марказий Комитетининг пленуми барча партия ташкилотларининг меҳнатқашларни тарбиялашдаги ролини кучайтиришга қаратилган муваффақиятли амалга ошириш учун, иқтисодий, сениб ва маънавий ҳаётнинг ҳамма соҳаларида янги-янги муваффақиятларга эришиш учун зўр бериб кураш олиб боришга қарайди.

СОЦИАЛИСТИК МАМЛАКАТЛАР ЎРТАСИДАГИ МУНОСАБАТЛАРНИНГ ХАРАКТЕРИ ТЎҒРИСИДА

Мана шундай умумий сарлаҳда остида «Известия» газетасида (уяниг 129, 132, 134-сонларида) учта мақола босилди. Шу мақолаларнинг баъзини эълон қилганимиз.

Хозирги вақтда жаҳон социалистик ҳамдўстлигида бу ҳамдўстликнинг бундан бундан ривожланиши учун жуда муҳим бўлган шароитлар рўй бермоқда. Пекиннинг социалистик давлатлар сўбатини ўзининг буюк давлатчилик йўлига бўйсундиришга уринганлигини социалистик давлатларнинг кўчлиги рад этгандан кейин, ХКП раҳбарлари социалистик лагер орасини бузишга ҳаракат қилмоқдалар, уларни бир-бирига қарама-қарши қилиб қўймоқдалар, ўз контролларини ва таъсирларини остида давлатларнинг алоҳида блонини таъкидлашга интиломоқдалар.

Мана шу шароитда социалистик мамлакатлар ўртасидаги муносабатларнинг деңизига нормалари ва риоя қилиш масаласи алоҳида муҳим масала бўлиб қолмоқда.

Социалистик ҳамдўстлик — мамлакатлар ва халқларнинг янги тарихий муштараклиги. Социалистик мамлакатлар ўртасидаги муносабатларнинг принциплари, социализм бир мамлакат доирасида чиқиб, қардош давлатларнинг системаси вужудга келганлигини таъбиқий таъбиқий сифатида пайдо бўлди.

Халқ оммаси ҳокимиятини қўлга олган мамлакатлар учун давлатчилик пайдаланган сениб жиҳатдан ижтисодиёт асосий ш бўлди. Уша йиллардаёқ социалистик халқларнинг ўзаро муносабатларида асосий, халқ қилувиши тенденция — халқ ҳокимиятини мустақилламоқ, иқтисодий сениб турмушини янги формаларини бартараф қилимоқ, империалистларнинг кирдиқорларидан уларнинг биргаликда ҳимоя қилиш учун кўч гайратини билиштириш тенденцияси вужудга келди.

Қардош мамлакатларнинг куч ва гайратларини координация қилиш маълум қийинчиликларга дуч келди. Бу қийинчиликлар ёш халқ

демократик давлатларнинг ривожланиш даражаси турлича бўлганлигидан, традицион миллий хуруфотларнинг мавжудлигидан келиб чиққан қийинчиликлар эди. Социалистик йўлга тушиб олган мамлакатлар ўртасидаги турмушлар ҳам бўлган эди: чегаралар ўзгаририлган, жойидан қўчатилган пайтлар бўлган эди, шу мамлакатларнинг аҳолиси кўпчиноқ шохлини рўҳида тарбияланган эди.

1. Коммунистларнинг шу факторлар билан ҳисоблашмоғи лозим эди. Миллий манфаатларини бутун социалистик ҳамдўстликнинг янги манфаатлари билан қўшиб олиб боришга имкон берадиган ҳамкорлик формаларини фақат практикада ишлаб чиқиш мумкин.

Ленин насиятларига содиқ бўлган совет коммунистлари ёш социалистик давлатларнинг қадиларини ростлаб қабулваёт бўлиб қолганлиги ердэмалашмоқ учун ўзларининг қулашларини ҳам, маблағларини ҳам аямалдилар. Олод халқларнинг қардошларга ҳамкорлиги йил сайин мустаҳкамлана берди.

Бироқ Сталин шахсига сиғиниш идеологияси ва практикаси ҳимоя қилиб қилиб келганлиги натижаида бу прогрессив жараён йўлида говлар пайдо бўлди. Мамлакат ичида ҳокимиятини суи-истеъмол қилмаётган Сталин бошқа мамлакатлар билан муносабатларда ҳам буйруқ бериш ва жекириш сингари қўпол усуллардан фойдаланишга уринди.

Харакат қарши ҳаракат тугдиргани каби Сталиннинг буюк — давлатчилик сенибати ҳам миллатчилик хуруфотларини тиритиришга ва қулайтириш берди. Шахса сиғиниш идеологиясини ва практикасини тутатмай туриб, социалистик ҳамдўстлик халқларининг таъин ҳам мустаҳкам қардошларга бирлик сари боришлари тўғрисида ўйлаш ҳам мумкин эмас эди. Бу улуг ишнинг КПССнинг XX съезиди бошлал берди, эндиликда хитой раҳбарлари бу съезидинг идеяларига даргазаб бўлиб қарши чиқмоқдалар.

Қардош партиялар ва мамлакатлар билан бўлаётган муносабатларда тенг ҳуқуқлик ва бир-бирининг ички ишларига аралашмаслиқ принциплари қайта тилланди. ИКПСС Марказий Комитети ташаббус кўрсатиб, социалистик Юносулани билан муносабатлар нормалаштирилди, Юносулани Коммунистлар соҳаси раҳбарлигини тўқилган асосини айбдор олиб ташланди. Совет ҳукумати Германия Демократик Республикасини, Венгрия, Руминия, Болгария ва Хитойдаги аралаш ақциялар жамиятларини тугатиб, бу жамиятлар қўлидаги ақцияларнинг ҳаммаси ва катта қисми тегишли мамлакатларга ҳеч бир ҳақ олмай топширилди. Бизнинг мамлакатимиз Порт-Артурдаги ва Дальнийдаги ҳарбий деңиз базаларига бўлган ўз ҳуқуқларидан воз кечди.

Шуни айтиш керакки, социалистик мамлакатлар ичида ҳам, шуни билан уртасидаги муносабатларда ҳам шахса сиғиниш ойна-батларини тутатишнинг ёлғирмаган кишилар ҳам бор. Базан социалистик мамлакатларда шахса сиғинишга астойдил тарафдор бўлган кишилар ҳам топилиб қолди. Улар янча иқтисодий ҳимоя қилиш қилишига одалгани қолганлар, халқ билан маслаҳатлашиб, ўз шароитларига қилинган танқидий мулоҳазаларга қўлоқ солиб ишларини унутиб қўйганлар. Бу хилдаги раҳбарларга социалистик демократия, халқ ташаббусини аяқ олдириш, хо-хотир қилмай танқид қилиш керакисиз ва ҳатто зарарли бир нарса бўлиб қўриноқда.

Шу сабабли улар шахса сиғиниш идеологиясини ва практикасини ўз аҳтиёбларига мослаб сақлаб қолмоқ учун ҳамма қораларни қўридилар. Албанида ва Хитойда шундай қилинди.

Таъбиқийдир, Сталин шахсига сиғиниш йилларида вужудга келган тартибларини сақлаб қолдиш, ички сибатининг йирик масалаларини қўпол равишда поймоқ қилмоқдалар.

Совет Иттифоқининг ва бошқа бир қанча социалистик мамлакатларнинг ички ишларига аралашини Хитойда расий сениб йўл даражасига кўтаришган. Кўч марғала қилинган оқоватларини қўриб қолмай, хитой ташкилотлари ХХРнинг Совет Иттифоқининг муассасаларида ишловчи қондалар, хитой студентлари, аспирантлар, турмушлари, турли делегациялар аъзоларининг ердэм билан совет граждоналарини сениб жиҳатдан аянтитишга уринмоқдалар. Хитой органлари советларга қарши алабийети СССРга қўпична махфий йўллар билан юбормоқдалар. Хитой маъмурулари Совет-Хитой чегарасида жоғалочлар чиқараётганликларни, қўпична бу жоғалочлар қўпол ивгогарликка айлиб кетганлиги алоҳида тавиш тугдирмоқда.

Совет ҳукумати социалистик давлатлар ўртасидаги чегаралар дўстлик ва қардошлик чегараларини бўлиши лозим, деб ҳақиқия шунага асослашиб иш олиб борди ва иш олиб бормоқда. Дўстона маслаҳатлаш иш билан бартараф қилинишига муҳтож чегара масалалари бўлиши мумкин, албатта, Бироқ ҳеч бир ҳолда бу масалалар сениб гайратлиги учун, бир халқнинг иқтисодий халққа қарама-қарши қилиб қўйиш учун асос бўлмаглиги лозим.

Сўнгра мақолада хитой бузуғчиликларини Совет ҳукуматининг Албани билан муносабатларини пролетар интернационализми, миллий суверенитетига ва тенг ҳуқуқликнинг хурматлиқ принципларини асосида нормалаштиришга қаратилган ҳамма ушатишларини қартиб қўйиб, муттасил ва совиқдорлик билан советларга қарши йўллар тортаётганликларни батафсил ҳикоя қилганди.

ХКП раҳбарларининг Юносуланига муносабатини қораласлиқ мумкин эмас. Юносулани коммунистлари Пекин раҳбарларининг фикрларига қўшилмаганликларини учунгина Пекин раҳбарлари шундай даъволарини қилишга бориб етдиларки, уларнинг гапига қараганда, Юносуланида «енг ваҳиш» таузум мавжуд эмиш, Юносуланида «Америка империализмининг алоҳида ваифаларини бажарувиши контрреволюцион отряд» эмиш. Шу билан бирга хитой раҳбарлари Юносуланига муносабат масаласини шундай меознага айлантириб

хар қандай қилиб бўлса ҳам оқлашга интилиб, ахир бир кун мазкур мамлакатларнинг таъбиқий сенибати ҳам, уларнинг бошқа социалистик мамлакатларга муносабатларида ҳам намоён бўлиши керак эди.

Хитой раҳбарлари социалистик мамлакатлар ўртасидаги ўзаро муносабатларни белгиловчи ҳамма принциплар орасидан биринчи навбатда ҳар бир социалистик мамлакатнинг ўзига мустақил бўлиши керак деган принципни ақриб олиб ва бўрттириб кўрсатмоқдалар. Бироқ хитой раҳбарларининг амалий ҳаракатлари уларнинг «мустақиллик» ва «қарам» бўлмаглиқ тўғрисидаги ҳамма гаплари мунофиқлик ва алдамчилик эналигини кўрсатиб турибди. Уларнинг сенибати амалда бошқа мақсадни қўзғалоқда. Биринчидан, улар социалистик халқларнинг миллий онги ўсганлигини, Сталин вужудга келтирган тартиблар ҳақида равишда қоралашга интилишдан гайратлиги билан фойдаланиб, Совет Иттифоқини билан бошқа социалистик давлатлар ўртасида, илғор сомончилар, КПССнинг обрўйи ва нубузига таътир етказмоқчилар, қардош давлатларни бир-бирдан ақриб қўймоқчилар. Иккинчидан, улар социалистик ҳамдўстликда ўзлари ҳўжайин бўлиб олмақчилар, қардош мамлакатларга ва партияларга ўз айтганларини қилдирмоқчи-

лар. Суверенитетга ва тенг ҳуқуқлик сўзга эмас, балки амалда риоя қилиш: у ёки бу социалистик мамлакатда ўрнатилган қонунларини, тартибларини ва традицияларини ҳурматлаш демократия; мамлакатни идора қилишни халқнинг ўзи ишониб топшириб қўйган раҳбар ҳукумати ва партия органларини ҳурматлаш демократия; тарихан вужудга келган давлат чегараларини ҳурматлаш демократия. Хитой маъмурулари суверен давлатлар ўртасидаги муносабатларнинг мана шу барча элементар нормаларини қўпол равишда поймоқ қилмоқдалар.

Совет Иттифоқининг ва бошқа бир қанча социалистик мамлакатларнинг ички ишларига аралашини Хитойда расий сениб йўл даражасига кўтаришган. Кўч марғала қилинган оқоватларини қўриб қолмай, хитой ташкилотлари ХХРнинг Совет Иттифоқининг муассасаларида ишловчи қондалар, хитой студентлари, аспирантлар, турмушлари, турли делегациялар аъзоларининг ердэм билан совет граждоналарини сениб жиҳатдан аянтитишга уринмоқдалар. Хитой органлари советларга қарши алабийети СССРга қўпична махфий йўллар билан юбормоқдалар. Хитой маъмурулари Совет-Хитой чегарасида жоғалочлар чиқараётганликларни, қўпична бу жоғалочлар қўпол ивгогарликка айлиб кетганлиги алоҳида тавиш тугдирмоқда.

Совет ҳукумати социалистик давлатлар ўртасидаги чегаралар дўстлик ва қардошлик чегараларини бўлиши лозим, деб ҳақиқия шунага асослашиб иш олиб борди ва иш олиб бормоқда. Дўстона маслаҳатлаш иш билан бартараф қилинишига муҳтож чегара масалалари бўлиши мумкин, албатта, Бироқ ҳеч бир ҳолда бу масалалар сениб гайратлиги учун, бир халқнинг иқтисодий халққа қарама-қарши қилиб қўйиш учун асос бўлмаглиги лозим.

Сўнгра мақолада хитой бузуғчиликларини Совет ҳукуматининг Албани билан муносабатларини пролетар интернационализми, миллий суверенитетига ва тенг ҳуқуқликнинг хурматлиқ принципларини асосида нормалаштиришга қаратилган ҳамма ушатишларини қартиб қўйиб, муттасил ва совиқдорлик билан советларга қарши йўллар тортаётганликларни батафсил ҳикоя қилганди.

ХКП раҳбарларининг Юносуланига муносабатини қораласлиқ мумкин эмас. Юносулани коммунистлари Пекин раҳбарларининг фикрларига қўшилмаганликларини учунгина Пекин раҳбарлари шундай даъволарини қилишга бориб етдиларки, уларнинг гапига қараганда, Юносуланида «енг ваҳиш» таузум мавжуд эмиш, Юносуланида «Америка империализмининг алоҳида ваифаларини бажарувиши контрреволюцион отряд» эмиш. Шу билан бирга хитой раҳбарлари Юносуланига муносабат масаласини шундай меознага айлантириб

юбордиларки, марксиз-ленинчи партияларнинг «ҳақ ёш хоҳақдигини» шу мезон билан ўлчамоқдалар. Юносуланини капиталистик мамлакат деб ҳисоблаганларини «чиннакам» марксиз-ленинчи деб, бундай деб ҳисоблаётганларини эса, «оппортунист» деб айтмоқдалар.

Модомки, биз барча социалистик мамлакатларнинг чинакам, мустаҳкам бирлигига эришмоқчи эканмиз, бир-биринини тушуниши ва ҳурмат қилишни ўрганиб олишимиз лозим.

Социалистик давлатларнинг иттифоқи бўлмаса, улар бир-бирларини қўллаб-қувватламасалар, социализм ва коммунизмнинг моддий техника базасини вужудга келтириш йўлидаги мураккаб проблемаларни ҳал қилиш мумкин эмас, ҳар бир социалистик мамлакатнинг ва бутун системанинг қабулваёт мувофасини ташкил этиб бўлмайди. Социалистик мамлакатларни нақадар маҳкам жингласалар, уларнинг ҳаракатлари шу қадар кўч даражада бир-бирига ўй-унушлади, уларнинг жаҳон революцион жараёнига таъсири шу қадар кучли бўлади.

Харакатларини бир-бирига келтириш, сенибати координациялаш, яъни миллий манфаатлар билан интернационал манфаатларни моҳирлик билан бир-бирига қўшиб олиб бориш зарур деган масала қўйилганлигининг ўзи бу манфаатларнинг ҳаммаси ва ҳамма нарсаларда ҳам тўла равишда бир-бирига мос бўлиб тушмаётганлигини кўрсатади.

ХХР ҳукумати халқаро миқёсда ўзининг ҳаракатларини социалистик ҳамдўстликнинг бошқа мамлакатлари билан координация қилишни йиғинтириб қўйиш билангина қиёбатланмай, балки қўпчилик социалистик мамлакатларнинг келишиб олган йўлига қарши ошқоқа кураш ҳам олиб бормоқда. ХХР ҳукумати бошқа социалистик мамлакатларнинг манфаатларига даҳдор бўлган таъбиқий сениб ишларни қилганда, шу мамлакатлар билан маслаҳатлаш ишда турсин, ҳатто уларга олдиндан хабар қилиб қўйишни ҳам лозим топмайтир.

Яна бунинг устига ХХР ҳукумати халқаро миқёсдаги ўз ҳаракатларини келишиб олганда бош тортиб, бу билан бошқа социалистик мамлакатларга қийинчиликлар тугдирмоқда. Энди у қардош мамлакатлар билан тузилган шартномаларни ва битимларини назар-назар қилмаётганлигини ошқоқа айтмоқда.

Хитой раҳбарлари ядро синовларини қисман таъқиқлаш тўғрисида қардош партияларнинг фикри билан ҳисоблашмайдилар. ХХР ҳукумати социалистик мамлакатлардаги ва бошқа мамлакатлардаги жамоатчилик фикрига қўпол равишда қарши чиқиб, Москва Шартномасига бутун дунё халқларининг манфаатларига қилинган «хиёнат» деб баҳо беришдан уялмади.

Мана шу фактларнинг ҳаммаси ХКП раҳбарларининг, биз консултациялар ўтказиш, сенибати келишиб олдиш, ҳаракатлар биринчи тарафдоримиз деган гаплари нақадар мунофиқона гаплар эканлигини кўрсатиб турибди.

Хитой раҳбарлари қардош мамлакатлар билан фақат сениб алоқаларини эмас, шу билан бирга иқтисодий алоқаларини ҳам узумоқдалар. Аммо, шу нарса маълумки, куч ва гайратини билиштиришга ва уйғунлаштиришга бўлган аҳтиёж ҳозирги вақтда моддий ишлаб чиқариш соҳасида сениб соҳадига қараганда қармоқ даражада сезилмаётгани йўқ. Ишлаб чиқаришни халқаро иқтисодлаштиришнинг афзалликларидан воз кечиш натижасида бир қанча мамлакатларнинг социализм қуришга ички бозори кең, территорияси катта ва ҳам ашб билан яхши таъминланган социалистик мамлакатларга нисбатан учалик қўлай бўлмаган, тенгсиз шароитда тушиб қолганларига олиб келган бўлиши мумкин. Шунинг ҳам назарда тутиш керакки, коллектив иқтисодий ҳамкорлик монополиястик натижага қарама-қарши туриш воситаси сифатида ҳам зарур ишдир, чунки монополиястик капитал социализмга ҳужум қилмоқ учун давлатларга биршамалардан тобора кенроқ фойдаланмоқда.

Мана шуларнинг ҳаммаси етарли равишда яққол қўришиб турган ҳақиқат бўлса ҳам, лекин ХКП раҳбарлари мана шу ҳақиқатларга қарши курашмоқдалар.

Улар ишлаб чиқариш кооперациясини кенгайтиришдан воз кечдилар. ХКП позициясини қувватламоқчи социалистик мамлакатлар билан иқтисодий ҳамкорликни тўқатиш йўлига тушиб олдилар. Улар планларни координациялаш, ишлаб чиқаришни иқтисодлаштириш ва кооперативлаштириш идеяларига қарама-қарши қилиб, «ўз кучига таяниш» йўлини пропаганда қилмоқдалар, бу йўлни «пролетар интернационализмининг амалда муваффақиятли» деб кўрсатмоқдалар.

Ҳар бир мамлакат ўз кучига, ўз халқининг меҳнатқашларига ва гайратига таяниши лозим деган фикрга ҳеч ким қаршилик қилмайди, албатта. Масаланинг бошқа жиҳати бор: ҳар бир мамлакат ўзининг куч ва гайратини бошқа халқларнинг куч ва гайратини билан координация қилиши керакми, ҳар бир мамлакат «ўз кучини» ҳўжайин бўлмаган» куч билан бирга қўйиши керакми? Фактлар бунинг зарурлигини хитой раҳбарлари инкор қилмаётганликларини кўрсатмоқда.

Ҳамкорлик қилиш учун етарли равишда янги шарт-шароит бўлган соҳаларда ХХРнинг социалистик мамлакатлар билан ҳамкорлик қилишни ширга истаётганлиги шубҳа тугдирмай. Масалан, 1961 йилда ХХР Польшага ўзи илгари анад қилган тўртта кемадан қабул қилиб олинган беш тонна, ваҳоланки Польша ташкилотлар билан кредитга етказиб беришни таклиф қилган эдилар. Айна вақтда шу нарса ҳам маълумки, ХХР 1960 йилда айни шу тоннада камида 10 та кемадан нақд валюта бериб сотиб олди.

Қуйидаги факт ХХР раҳбарларининг таъбиқий савдо йўли учун ҳаракатларидир. 1960 йилдан бошлаб, Хитой ҳукумати СССРга нақд, совет, вольфрам ва молибден концентратларини етказиб беришни жуда қисқартириб ва тенг ҳуқуқли равишда координациялашнинг, ишлаб чиқаришни шу тарафда иқтисодлаштириш ва кооперативлаштиришнинг мақсад ва методларини «Халқаро социалистик меҳнат тақсимоти принципларининг асослари» да таърифлаб берилган. Бу «Асосларни» ўзаро Иқтисодий Ердэм Кенгаши мамлакатлари коллектив бўлиб ишлаб чиқардилар. Хитой раҳбарлари социализм мамлакатлари иқтисодий ҳамкорлигининг бу программ ҳужжатини тан олмайтдилар. ХХРнинг расий доирлари ўзаро Иқтисодий Ердэм Кенгашининг принципларини тан олдиш у ёқда турсин, ҳатто айни социалистик мамлакатлар халқ хўжалигини ақилланган ҳолда ўз бошланича-рини қўришдан иборат бутунлай бошқача йўлни, ўзининг иқтисодий ривожланишида орқада қолган айни социалистик мамлакатларнинг алоҳида блонини тузиш йўлини шу принципларга қарама-қарши қилиб қўймоқда. Бундай блок тузиш, аввало шу блокка кирган мамлакатларнинг иқтисодий зарба берган бўлиб эди.

Ҳақон социализм системаси яхши турдиби ва ривожланмоқда. Ҳатто айрим мамлакатлар маълум муддат билан ўзларини четлаштириб қўйиб, социализмнинг бошқа мамлакатлари билан ҳамкорлик қилишдан бош торганлари ҳолда ҳам, бу система яшай беради ва ривожланиб беради. Лекин бунинг қийинчиликлар туғилди. Иқтисодий тарқиқат сўбатлари беҳудда сусайиб қолди. Хўш, бунинг қимга фойдаси бор? Бундан фойда қилмаётганларни фойдаланмади. Мана шунинг ўзи ҳам «революционлиқларни» тинмай мақтаётган кишилар ҳақиқатда империалистларга ердэмлашганликларини, социализм зарарига ҳаракат қилмаётганликларини кўрсатиб турибди.

Я Н Г И Ш Е Ъ Р Л А Р К Е Л Д У С Т И М ...

Кел, дўстим; ёнимда бир лаҳза ўтир.
Майли жимжитлида сурайлик хаёл,
Майли гоҳи-гоҳи берайлик савол.
Майли латифа айт истасан агар,
Майли хотирага қилдирсанг сафар.
Балки феълнинг билмай ранжитган бироя,
Балки киннинг қояиб тинчитган бироя,
Сузла топган бўлсанг бирорта ҳинимат,
Файзат қилмасанг бас дўстларни гийбат.
Кел дўстим, ёнимда бир лаҳза ўтир.
Маъруф ЖАЛИЛОВ.

Қирларга чиройсиз бўлиб бошоқлар,
Олтин мағиз донга тўлиқ бошоқлар,
Безашда элу-юрт дастурхонини
Бор нону-неъматдан улуғ бошоқлар.
Майини шабдада зар қокил тараб,
Иссини бўриллаган нон исин тараб,
Аста чайқаласиз, бош эгиб, лираб,
Парварини қилганимиз сезин ардоқлаб.
Тулларин келганда қалбим эгиб ром,
Эту ҳисларига берасиз ором.
Олтин бугдўзорлар сиз дўёр кўрки,

Сиз билан лаззатли бўлур ҳар таом,
Қулф уриб гуркираб адирларда сиз,
Денгиздай чайқалиб, хирмон бўлигиниз,
Дастурхон зийнати, ширмон ноиниз
Янграб қуйларисиз, шўх қуйларда сиз.
О, бошоқлар, айтди севгимиз сўзда,
Меҳрини жўшиб нону лаззатингиздан.
Қайноқ меҳрингизга бўлиб парнона,
Чўнг хирмонлар улман олтинингиздан.

Зиёд КОМИЛОВ.

Ў Т Ю Р А К Л А Р

Завод қуюв цехи. Қайнайди ҳаёт...
Сергайрат ишчилар маҳзин эрдим ёд;
Тўлиб-тошган, жүшқин, куч-гайратлари,
Фикри-зиқри ишда... Бир сўз ҳам дема.
Шу келдан-пахтакор пўлат отлари,
Саф торғар хилма-хил зангори кема.

Чарчаш не билмайди, азаматлар бу,
Изгорлар илгори, ўт юрак ашлар.
Кучи олгудайи кўшинида у,
— Ҳа, деган тошпирқ бўлиб қолса гар.

Тўлқин РАЖАВИИ.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг ботаника бўлимида дунёнинг турли чеккаларидан келтирилган ўсимликлар устуда илмий ишлар олиб борилади. Суратда: биология фанлари доктори профессор В. Русанов юкка ўсимлигининг янги яхши навларини талламоқда (чапда). Ундаги суратда эса боғининг илмий ходимлари А. Талабев ва Лариса Кан гартензия ўсимлиги устуда кузатишлар олиб бормоқдалар.
В. Садов фотолари.

ОЗОДАЛИК — ДИЛИ РАВШАНЛИК

Рейд натта камчиликларини очиб ташлади. Шаҳар санитария аҳволини назорат қилиб турувчи гуруҳга сўнгги ҳафта мобайнида 402 та объектда бўлди. 1-босмахона (директори ўртоқ Қориев), 3-босмахона (директори ўртоқ Хикमतов), Полтавский кўчасидаги 16, 27, 36, 4-қара Цеткин кўчасидаги 58 68-уйларда санитария-гигиена қоидаларига мувофиқ рўй қилинмаётган. Чиндиқлар ва ахлатлар тўғрисида келган жойларга тўқиб кетиляпти. Ҳовлилар ифлос Уйлиб ётган ахлатларни йўқотиш учун маҳалла комиссиясининг аъзолари ва уй бошқармалари раҳбарлари етарли эътибор бермаётирлар.

Шаҳар санитария-эпидемиология станциясининг ходимлари қатъий контроль асосида иш олиб бормоқдалар. Шаҳар штаби ҳар ҳафтанинг жума кунлари қилинган ишларга яқин исоб боради, район санитария-эпидемиология станцияларининг ҳисоботларини эшитиб туради. Шаҳарини янада ободлаштириш тўғрисида қонирет тадбирлар белгиляпти.

Бу йил маҳаллалар ва уй бошқармаларида ахлатларни ташиб кетиш учун машиналар сонини бир мунча кўпайтирилади. Ҳозирда арзана тушган кунёқ жойларга машиналар юборилди. Лекин машиналарга қараб ўтириш билан иш битмайди.

Ш. УМУРЗОҚОВ.

СОВЕТ КИШИСИНИНГ ФАЗИЛАТИ

НИГОРА ОМОН ҚОЛДИ

Туш пайти, Ҳовлида ўйинчиларини ўйнаб ўтирган Нигора зеринди шенили, кичкина пафрчасини кутариб кўчага чиқиб қетди. Уй ишлари билан машғул бўлиб юрган онаси Сония опа бундан беҳабар қолди. Кўча ёниндан Қалновуз анҳори онани, Анҳор ёнисига яқин қолган жанани қизча суз оламан деб энгашгани, сирғаниб анҳорга тушиб қетди.

Сув юзиди оғиб боратган ёш болани анҳор ёқалаб келаятган «Узгавелогония» лаборанти Эрини Вудшошев кўриб қолди. Эриний юнги-бошини ҳам ечиб, дарсон ўзини суғура олди. Бола, ки маҳкам ушлаб, кирмон томон сузаркан, б-ном заводичини хизматчилари Азизов билан Амбаровлар ёрдамга келиб, уларни кирмонга чиқариб олишти. Намон қизча Киров район Туркирмон кўча, сизди 5-уйда яшовчи Сония опа ва Кудратқўма Мусақўмаевларнинг бир ярим йил фарзанди Нигора эди. Қизчага дарҳол медицина ёрдами кўрсатилди.

Ойла аъзолари Нигоранинг ҳалоскорларига чуқур миннатдорчилик билдиришти.

А. ЮСУПОВ.

Г. КРАСНИЦКИЙНИНГ МОСКВАДАГИ ГОЛИ

Москвада В. И. Ленин номи Марказий стадион мукофоти учун турини бошлади. Бу турнирда учта коллетивга — СССР Олимпиада терма командаси, СССР ёшлар терма командаси ва Югославиянинг бир неча марта чемпиони — «Хайдуки» футболчилари катнашмоқда. Биринчи мавқимда СССР олимпиадачилари мамлакатимизнинг ёшлар терма командаси устидан галабага ўришдилар. Ҳисоб 2:0. Тўллари Севидов, Олимпиада командаси составига қайириб олинган Красницкий киритилди. Турнирнинг навбатдаги матчи коллетивга — СССР Олимпиада терма командаси, СССР ёшлар терма командаси ва Югославиянинг бир неча марта чемпиони — «Хайдуки» футболчилари катнашмоқда. Биринчи мавқимда СССР олимпиадачилари мамлакатимизнинг ёшлар терма командаси устидан галабага ўришдилар. Ҳисоб 2:0. Тўллари Севидов,

Олимпиада командаси составига қайириб олинган Красницкий киритилди. Турнирнинг навбатдаги матчи коллетивга — СССР Олимпиада терма командаси, СССР ёшлар терма командаси ва Югославиянинг бир неча марта чемпиони — «Хайдуки» футболчилари катнашмоқда. Биринчи мавқимда СССР олимпиадачилари мамлакатимизнинг ёшлар терма командаси устидан галабага ўришдилар. Ҳисоб 2:0. Тўллари Севидов,

ТАНҚИД ВА ТАҚРИЗ

Тонгда аралган шеър тонгдай беғубор бўлади; сабаби равшан. Соқини тунда ой жамолни, юлдузлар жилваси, аридаги сувнинг най саҳни, гул ошиги бўлбул навосидан баҳраманд бўлиб оппоқ саҳарни бедор кутган шоир кўнглида ва тафаккурда янги фикрлар, эзу ҳаёллар, тийран фикрлар қурган ёриши табиийдир.

СУБҲИДАМНИНГ ДИЛКАШ САТРЛАРИ

Шундай сўзлар топки, сен таллаб-таллаб тарих қадамига қилосин тасири! (16—17 бетлар).

САҢЪАТ КУНДАЛИГИ

«ТОШБОЛТА ОШИҚ» СТУДЕНТЛАР САҲНАСИДА
Яқинда Тошкент политехника институтининг катта мажлислар зали одамлар билан лиқ тўлди. Бу ерда Политехника институтининг студентлари, дан ташқари ТошМТИ, ТошДУ, ТошПИ ва бошқа олий ўқув юрталари студентлари ҳам меҳмон бўлиб иштирок этиди. Улар шоир Халима Гулом илоидига бағишланган адабий кечага Янги.

ЮТИШ МУМКИН

ЛОТЕРЕЯ БИЛЕТЛАРИ ТИРАЖИ
28 июнда Қорақалпоғистон АССРнинг Нукус шаҳрида бўлади. Лотерея билетларини сотиб олишти.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ»

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ»
4-БЕТ, 17 ИЮНЬ 1964 ИЛ.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ»

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ»
4-БЕТ, 17 ИЮНЬ 1964 ИЛ.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ»

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ»
4-БЕТ, 17 ИЮНЬ 1964 ИЛ.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ»

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ»
4-БЕТ, 17 ИЮНЬ 1964 ИЛ.

Реклама
ВА Эълонлар

ТЕЛЕВИЗОР

17 ИЮНДА
ВИРНИЧ ПРОГРАММА
Ўзбек тилида: 18.00 — Ғунча нурули саҳифаларида.
18.25 — Қозоқ тилида эшиттириш ва концерт.
Ўзбек тилида: 18.55 — Телевизион янгиликлар, 19.15 — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Пленуми қарорлари амалга оширилди. Кишлоқ клуби чиройлари, 19.35 — Концерт (яқин совидалик ижросида), 20.10 — Республика далалари бўйлаб (ки. номерга билан).
20.30 — Эшиттиришлар программаси.
Рус тилида: 20.35 — Телевизион янгиликлар, 20.55 — Энергетик инженерлар факультети (эшиттириш ва концерт), 21.35 — Халиқаро ҳаёт, 21.55 — Реклама ва эълонлар, 22.00 — ЧП (Фавулдада ҳодиса) номли бадий фильмнинг 1-серисини.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА
Рус тилида: 18.45 — Виа тилла, 18.10 — Уфи ортида қийрини (илмий-оммабо филми), 18.20 — Юрий Яковлев («Семийли инноваторлар» циклидан).
Ўзбек тилида: 20.35 — Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг 40 йиллиги олдидан. Бахт йўлидан, 20.55 — Концерт (Осиё халқлари куйларидан).

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 17/VI да Риголетто, 18/VI да Муллан исми.

МУЎМИН НОМЛИ ТЕАТРДА (боғи боғи) — 17/VI да Тошболта ошиқ, 18/VI кеч соат 8 яримда Катта концерт. Вилетлар сотилмоқда.

КИНО

КИШКИ ВНОДА:
Парик сирлари — «ВАТАН», «ИСКРА», «СПУТНИК» (кундуз ва кечурун).
Катини ўйин — НАВОИЙ номи (кундуз ва кечурун).
Калони — НАВОИЙ номи (кундуз ва кечурун).
Туманда отланган ўқ — «КОМСОМЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечурун).
Кур ўғли — НАВОИЙ номи (кеч соат 10.10 минута).
Е ҳаёт, 6 мамот — «КОМСОМЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кеч соат 6 ва 9.45 минута).
«Ошиқлар» ва «Пичонлар» — «ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз ва кечурун).

ЕЗГИ ВНОДА
(кеч соат 9 ва 10 яримда)
Чўлдаги икки киши (Ўзбек тилида) — «ОКТАВРЬ».
Калони — НАВОИЙ номи.
Парик сирлари — «ФЕСТИВАЛЬ».
Туманда отланган ўқ — КАФАНОВ номи, ТЕЛЪМАН номи (кеч соат 9 да).
Экин Чинагода — «ШАРҚ».
Георгий Сааналде (1 ва 2-серия) — «УДАРИК».
Солдат Иван Бровини — 1 МАЙ номи.
Катини ўйин — «ВАТАН».

30 ТИЙНГА

«Москвич» автомашинаси, «ИЖ-Планета» мотоцикли, «Яуза-5» магнитотон, пизини, «Ренорд» телевизорни, «Саратов» хоҳлолигини, ва бошқа қимматли буюмлар

ДИССЕРТАЦИЯ ЕҚЛАЙДИ

Диссертация билан университет кутубхонасида талвонини мумкин (Кубйишев кўчаси, 10-уй).

ДИССЕРТАЦИЯ ЕҚЛАЙДИ

Диссертация билан университет кутубхонасида талвонини мумкин (Кубйишев кўчаси, 10-уй).

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ
«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ»
4-БЕТ, 17 ИЮНЬ 1964 ИЛ.